

BINNEN TWEE WEKEN EEN HECHT TEAM

Al toen het COVID-19-virus in aantocht was, beseftte Adelante in Hoensbroek dat ernstig zieke coronapatiënten na een ic-verblijf in het ziekenhuis snel medisch specialistische revalidatie nodig kunnen hebben. Het lukte dit centrum zich binnen twee weken voor te bereiden en een speciale gesloten revalidatieafdeling op te tuigen voor deze doelgroep.

Adelante opende als eerste een corona-afdeling *John Ekkelboom* 12-06-2020 12-06-2020 Overige aandoeningen

Henry Bartels en zijn vrouw Aniek Schroen uit Geleen zijn door een hel gegaan. Bartels (52) was met zijn vriend gaan skiën in Oostenrijk en op de terugweg kreeg hij koorts. Eenmaal thuis steeg de temperatuur naar 40 graden. De huisarts raadde hem aan twee weken thuis in quarantaine te blijven vanwege een mogelijke corona-infectie. Pas aan het einde van die periode daalde de koorts en leek de infectie overwonnen. 'Maar daarna werd ik ineens kortademig', herinnert hij zich. 'Ik ben meteen naar het ziekenhuis Zuyderland gegaan, waar ik werd opgenomen en zuurstofondersteuning kreeg. De situatie werd zo ernstig dat ik naar de intensive care moest voor beademing. Dat wilde ik niet. Ik was doodsbang.' Schroen kreeg op dat moment telefonisch te horen wat de plannen waren met haar man. Hoewel de intensivist benadrukte dat ze er helaas niet bij mocht zijn, stapte ze direct in de auto naar het ziekenhuis. 'Ik wilde absoluut bij Henry zijn. Dat had immers ons laatste moment kunnen zijn. Uiteindelijk mocht ik gehuld in beschermende kleding naar hem toe. Ik heb hem kunnen overtuigen rustig te blijven en akkoord te gaan met de beademing. Gelukkig kalmeerde hij en stemde hij in. Toen hij in slaap was, liet de arts mij weten dat mijn aanwezigheid toch zeker een meerwaarde heeft gehad.'

Hartstilstand

Voor het echtpaar brak een spannende tijd aan. Na twee weken mocht Bartels van de beademing af en lieten de artsen hem wakker worden. Echter, 24 uur later kwam hij opnieuw in ademnood en moest de beademing worden hervat. Schroen: 'Dat moment heeft mij het meest aangegrepen. De arts belde mij 's avonds dat Henry een hartstilstand had gehad en was gereanimeerd. Gelukkig heeft hij het overleefd en kon hij een week later definitief van de beademing af. Na een weekje op de medium care mocht hij naar Adelante in Hoensbroek voor revalidatie, waar hij erg naar uitkeek.'

Adelante heeft zich in een vroeg stadium voorbereid op de opvang van ernstige coronapatiënten, zoals Bartels. Al toen het virus in China en later in Italië rondwaarde, werden de eerste stappen ondernomen binnen het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ), waar het centrum deel van uitmaakt. Henri Plagge, voorzitter van de raad van bestuur van Adelante, vertelt dat samen met de ziekenhuizen werd besloten dat Adelante patiënten op zich zou gaan nemen die na intensive care medisch specialistische revalidatie nodig hebben. Expertisecentrum CIRO in Horn ontfermde zich over mensen die vooral longrevalidatie behoeven. 'We hebben in Limburg meteen een triage-instrument gemaakt waarmee ziekenhuizen in nauw overleg met deze partijen kunnen bepalen welke coronapatiënten vanuit de ic welk circuit in moeten. Hierbij is ook rekening gehouden met de mensen die beter direct naar de geriatrische revalidatie kunnen gaan. Hoe eerder mensen het ziekenhuis kunnen verlaten, hoe beter. Dan kunnen ze snel revalideren en is de kans op succes het grootst.'

'Voor mensen met een actief leven, ongeacht hun leeftijd, kunnen we veel betekenen'

Bijscholen

Zoals voor de hele gezondheidszorg gold, stond ook Adelante voor een groot en ongewis avontuur. Het centrum kreeg ineens te maken met ernstig zieke mensen die net van de ic afkomen en bovendien besmettelijk zijn. Er werd een hele verdieping speciaal voor maximaal 28 coronapatiënten vrijgemaakt en ingericht, volledig gescheiden van de andere afdelingen. Op verzoek bleken voldoende medewerkers bereid hier te gaan werken. Het huidige team, bestaande uit twintig verpleegkundigen, vier revalidatieartsen, vier fysiotherapeuten, twee ergotherapeuten, twee psychologen en een voedingsassistente, is geheel vrijgemaakt voor deze gesloten afdeling. Op de achtergrond geven ook een logopedist en een diëtist adviezen.

Yvette van Horn, revalidatiearts en bestuurslid, zegt trots dat het team zich binnen twee weken heeft bijgeschoold. 'We hebben wetenschappelijke literatuur doorgenomen, informatie ingewonnen van deskundigen en geoefend in ons skillslab, zoals het inbrengen van een neusmaagsonde voor sondevoeding, bloedprikken en het aanleggen en verzorgen van infusen. De Maastricht UMC+ Academie heeft ons getraind in het aanen uittrekken van beschermende kleding. Ook hebben we onze protocollen en procedures op de websites van Revalidatie Nederland en de Nederlandse Vereniging van Revalidatieartsen – de VRA – geplaatst, zodat andere revalidatiecentra die kunnen gebruiken.'

Goede conditie

Nadat de eerste patiënt op 2 april bij Adelante binnenkwam, zijn er begin mei al ruim vijftig coronapatiënten in de leeftijd van 28 tot 77 jaar op de nieuwe afdeling opgenomen. Wanneer ze vijf dagen klachtenvrij zijn en negatief getest, gaan ze zo nodig naar een gewone afdeling voor verdere revalidatie. Van Horn, die korte lijnen heeft met de intensivisten en longartsen van de ziekenhuizen in de regio, valt het op dat veel coronapatiënten langdurig op de ic hebben gelegen. 'Dat doet wat met een mens. Die patiënten krijgen niet alleen longproblemen door een longontsteking als gevolg van het coronavirus, maar ook door de beademing. Die moet bij hen met grote druk gebeuren om voldoende zuurstof in de longen te krijgen, wat extra schade geeft. Ook zijn er patiënten met longembolieën en multi-orgaanfalen. Het lijf moet een goede conditie hebben om een ic te overleven.' Dat is volgens haar ook de voorwaarde om voor medisch specialistische revalidatie in aanmerking te komen. 'Als iemand tevoren bijvoorbeeld al bedlegerig was, heeft deze multidisciplinaire revalidatie geen zin. Bij hen is niet veel winst te behalen. Voor mensen met een actief leven, ongeacht hun leeftijd, kunnen we wel veel betekenen.'

Dat revalidatie inderdaad haar vruchten afwerpt bij coronapatiënten, weet fysiotherapeut Geert-Jan Maas uit de eerste ervaringen. Normaal werkt hij op de afdeling amputatieën fractuurrevalidatie en nu op de corona-afdeling. Hij legt uit dat vanwege hun slechte longconditie het accent in eerste instantie ligt op training van de ademhaling van coronapatiënten. 'Als ze dertig seconden iets doen, dan kan het lichaam die zuurstofvraag al niet meer beantwoorden. Om de longblaasjes weer zover mogelijk open te krijgen, laten we hen trainen met bijvoorbeeld Inspiratory Muscle Trainers. Meer zuurstof is een voorwaarde voor verdere revalidatie.' Opmerkelijk vindt Maas dat de spierkracht weer snel toeneemt, ook al hebben patiënten op dat vlak veel ingeleverd. Dat verklaart volgens hem mede dat de opnameduur op deze afdeling niet altijd lang hoeft te zijn. 'In het begin kunnen ze bijna niets, maar na enkele dagen lukt het alweer op eigen kracht vanuit het bed in de rolstoel te komen. Dan willen ze ineens heel intensief oefenen. Dat werkt helaas niet. Met een lege tank kun je ook geen autorijden. Ze moeten het langzaam opbouwen.'

Psycholoog als observator

Sascha Rasquin (foto) en Marianne van der Zijden werken beiden als psycholoog op de corona-afdeling van Adelante. Rasquin legt uit dat het vooral om een observerende rol gaat. 'Als psycholoog stellen we ons terughoudend op. Wel doen we een intake en vragen we hoe de ic-periode is geweest. Ook luisteren we bij de overdracht goed naar wat de verpleging zegt. We zijn er vooral voor ondersteunende gesprekken met patiënten en om de veerkracht die ze in zich hebben, aan te spreken. Direct na

zo'n crisis is het nooit goed om met psychologische behandelingen te beginnen. Wel zal een deel van hen later nog een beroep doen op langdurige multidisciplinaire revalidatie, waarbij we dan wel therapie geven. De stap naar werk en het sociale leven is toch een heel ander verhaal.' Dat ook familie baat kan hebben bij deze ondersteuning, merkte Anoeck Schroen, de vrouw van coronapatiënt Henry Bartels (zie artikel). Zij heeft vanaf de eerste dag op de ic van haar man een dagboek bijgehouden. 'Ik wilde zo mijn gedachten ordenen en de leegte voor Henry tijdens de beademingsperiode opvullen. Die heeft hij immers niet bewust meegemaakt. Omdat ik hem in het ziekenhuis en in Adelante niet mocht bezoeken – wat ik echt onmenselijk vind – heb ik samen met Henry en psycholoog Marianne via Facetime mijn dagboek doorgenomen. Ik had heel erg de behoefte om onderdeel te zijn van zijn verwerking.'

Nieuwe hoop

(Foto: Fysiotherapeut Geert-Jan Maas)

Ook coronapatiënt Bartels, die een accountantsbureau heeft, merkt dat het tekort aan lucht de beperkende factor is. Na twee weken bij Adelante op de corona-afdeling, en daarna overgebracht naar een gewone revalidatie-afdeling, begint hij langzaam hoop te krijgen. 'Ik sportte altijd drie keer in de week. Door corona ben ik bijna elf kilo afgevallen. Dat is vrijwel allemaal spierweefsel. Gelukkig ben ik hier de afgelopen twee weken enorm vooruitgegaan. De eerste stappen zonder ondersteuning heb ik weer kunnen zetten maar ik heb nog een lange weg te gaan. Uiteraard wil je hier niet zijn maar het is een geweldige plek om te revalideren. Adelante heeft het motto: haal het beste uit jezelf. Zo heb ik het ook echt ervaren.'